14/01/2019

Το ξωκλήσι στην Τηλλυρία που κτίστηκε με γάλα

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

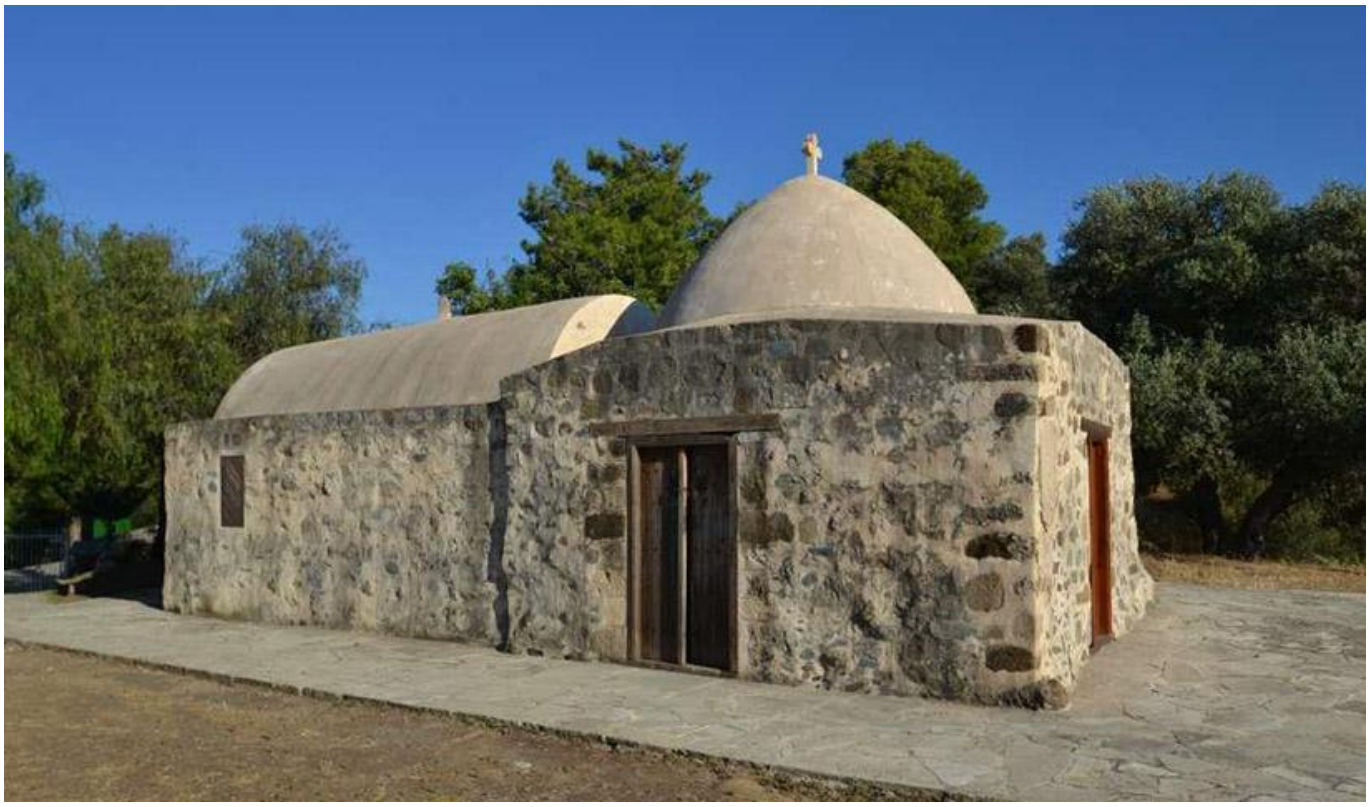

Αποτελεί ένα από τα δεκάδες ξωκλήσια της ευρύτερης περιοχής Πύργου Τηλλυρίας. Διαφέρει όμως από όλα τα άλλα, χάρη στη λαϊκή παράδοση που το συνοδεύει, ως προς τη χρήση ενός συγκεκριμένου προϊόντος στην ανέγερσή του: Ο λόγος για την Παναγία τη Γαλόκτιστη, που όπως το όνομα καταδεικνύει, χτίστηκε με τη χρήση γάλακτος αντί νερού. Η πτυχή αυτή, όπως και η διάδοση στην ακριτική περιοχή της φήμης για τη θαυματουργό δράση της εικόνας της Παναγίας, έχει καταστήσει την εκκλησία της Γαλόκτιστης ως μια από τις πλέον επισκέψιμες για τους πιστούς της περιοχής και όχι μόνο.

Ο ναός της Παναγίας της Γαλόκτιστης βρίσκεται σε ένα ύψωμα ανάμεσα στον Πάνω και στον Κάτω Πύργο.

Μιλώντας στον Φιλελεύθερο ο Ανδρέας Καρός, κάτοικος του Κάτω Πύργου και επί σειρά ετών μέλος κοινωνικών οργανώσεων της περιοχής, τονίζει ότι σύμφωνα με την παράδοση, για να στεριώσει κατά την ανέγερσή του ο ναός, αντί για νερό η λάσπη ζυμώθηκε με γάλα από τα πολλά κοπάδια των βοσκών της περιοχής. Ακόμη και σήμερα, παρατηρεί, συχνά οι πιστοί ραίνουν τον ναό με γάλα ως μια ένδειξη πίστης προκειμένου να γιατρευτούν από διάφορα προβλήματα.

Το ίδιο το κτίσμα αποτελείται από δύο αρχιτεκτονικές φάσεις, όπως αναφέρεται σε σχετικές μελέτες της διευθύντριας του Τμήματος Αρχαιοτήτων, Μαρίνας Σολομίδου-Ιερωνυμίδου, του Γεώργιου Φιλοθέου και της μητρόπολης Μόρφου. «Ο κυρίως ναός είναι μικρών διαστάσεων, μονόχωρος καμαροσκέπαστος. Σ’ αυτόν στα δυτικά προσετέθη τετράγωνος νάρθηκας, ο οποίος καλύπτεται με φουρνικό τρούλο, χαρακτηριστικό γνώρισμα σειράς μνημείων της μεσοβυζαντινής εποχής της Κύπρου.

»Ως δομικά υλικά χρησιμοποιήθηκαν τοπικοί ηφαιστειογενείς λίθοι, ψαμμιτόλιθοι και κροκάλες από το παρακείμενο ποτάμι. Ως συνδετικό υλικό χρησιμοποιήθηκε ασβεστοκονίαμα, το οποίο φαίνεται ότι αρχικά κάλυπτε και τις εξωτερικές επιφάνειες των τοίχων, οι οποίες έφεραν ερυθρόγραφη διακόσμηση από γεωμετρικά στοιχεία. Ίχνη της διασώζονται στον δυτικό εξωτερικό τοίχο του νάρθηκα. Η στέγη είναι καλυμμένη με υδραυλικό κονίαμα και το δάπεδο με βότσαλα».

«Με βάση αρχιτεκτονικά και τεχνοτροπικά στοιχεία, ως εποχή ανέγερσης του κυρίως ναού προτείνεται ο 11ος αιώνας, και για τον νάρθηκα και δεύτερη φάση τοιχογράφησης ο 12ος αιώνας. Αξιόλογη είναι η μεγάλων διαστάσεων εφέστιος εικόνα του ναού, η οποία εικονίζει βρεφοκρατούσα Παναγία στον τύπο της Κυκκώτισσας, και χρονολογικά τοποθετείται στα τέλη του 13ου αιώνα».

Σύμφωνα με τους παλαιούς κατοίκους του χωριού, η ονομασία Γαλόκτιστη δόθηκε λόγω του ότι το εκκλησάκι χτίστηκε με γάλα.

Ο Ανδρέας Καρός επισημαίνει ότι το Τμήμα Αρχαιοτήτων ανέλαβε την αναπαλαίωση του ξωκλησιού πριν από λίγα χρόνια. «Στο εσωτερικό του ξωκλησιού διασώζεται τοιχογραφικός διάκοσμος, ο οποίος ανάγεται σε δύο φάσεις: στον 12ο και 14ο αιώνα, και αποτελεί ένα από τα παλαιότερα εκκλησάκια που κτίστηκαν στην Κύπρο», τονίζει. «Σύμφωνα με τις μαρτυρίες παλιών κατοίκων του χωριού, στον χώρο που βρίσκεται το ξωκλήσι, παλαιότερα υπήρχε ένα χωριό, γνωστό ως “Το χωρκούι”, και σ’ αυτό κατοικούσαν αρκετοί βοσκοί. Για τους κατοίκους αυτού του χωριού, λέγεται πως μια χρονιά είχε πέσει μεγάλη αρρώστια στα πρόβατά

τους, γι’ αυτό και παρακαλούσαν την Παναγία να τους τα γιατρέψει.

»Η Παναγία τους βοήθησε, και τότε θα έκτιζαν τη μισοχαλασμένη εκκλησία της. Αποφάσισαν να κτίσουν την εκκλησία όχι με νερό, αλλά με γάλα. Σύμφωνα με την παράδοση, ζύμωναν τον πηλό με γάλα, και όταν κάποια στιγμή προσπάθησαν να βάλουν νερό για να το κάνουν αυτό, οι πέτρες δεν κολλούσαν μεταξύ τους».

Ιστορίες για θαύματα

Γύρω από το μοναδικό αυτό εκκλησάκι κυκλοφορούν πολλές ιστορίες για θαύματα στο χωριό και σε όλη την Τηλλυρία. Ένα από τα θαύματα, δηλώνει στον Φ ο Ανδρέας Καρός, είναι ότι κάποτε μια οικογένεια από τον Ποταμό του Κάμπου ήρθε σε αυτό, επειδή η γυναίκα δεν είχε γάλα να θηλάσει το παιδί της. Ανέβηκαν στο γαϊδουράκι τους και ήρθαν στην Παναγία τη Γαλόκτιστη. Προσευχήθηκαν και αμέσως από το στήθος της γυναίκας άρχισε να τρέχει γάλα.

«Στα παλιά χρόνια οι χριστιανοί όταν ήθελαν να παρακαλέσουν για κάτι τον Θεό, έκαναν όλη νύχτα παρακλήσεις με την εικόνα της Παναγίας», τονίζει. «Μια φορά αποκοιμήθηκαν, και όταν ξύπνησαν παρατήρησαν πως έλειπε η εικόνα της Παναγίας κι άρχισαν να κλαίνε γιατί πίστευαν πως την έκλεψαν οι Τούρκοι. Μετά, όταν επέστρεψαν στο ξωκλήσι τους, την βρήκαν εκεί γεμάτη νερό με αγιολούλουδα και αναμμένα κεριά. Από τότε η εικόνα αυτή βρίσκεται στο ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, στο κέντρο του χωριού μας, για λόγους ασφαλείας».

Εντυπωσιακή αύξηση επισκεπτών

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η αποδοχή της οποίας τυγχάνει ο συγκεκριμένος ναός μεταξύ των Τουρκοκυπρίων. Κάτοικοι της Τηλλυρίας τονίζουν ότι από τα παλαιότερα χρόνια, με την ανέγερσή του, το εκκλησάκι αποτέλεσε χώρο προσκυνήματος και ταμάτων για πολλούς Τουρκοκύπριους. Γεγονός που δεν έχει σταματήσει ούτε συνεπεία της εισβολής και κατοχής, επισήμαναν, με εκατοντάδες Τουρκοκύπριους να προσέρχονται μετά το άνοιγμα των οδοφραγμάτων στη Γαλόκτιστη για προσκύνημα.

«Είναι εντυπωσιακό», αναφέρει χαρακτηριστικά ο Ανδρέας Καρός, «το γεγονός ότι προσέρχονται να προσκυνήσουν ακόμη και νεότερες γενιές Τουρκοκυπρίων, που δεν πρόλαβαν την εποχή της ειρηνικής συνύπαρξής μας και των κοινών δράσεων πολιτιστικής ή και θρησκευτικής μορφής με τους προγόνους τους».

Η φήμη της εκκλησίας αυτής έχει επεκταθεί όμως τα τελευταία κυρίως χρόνια και στην επαρχία Πάφου. Τόσο μεμονωμένοι επισκέπτες, αναφέρει ο Ανδρέας Καρός, όσο και οργανωμένοι εκδρομείς από κοινότητες της Πάφου φτάνουν ολοένα και

συχνότερα στην ακριτική περιοχή με σκοπό να προσκυνήσουν την Παναγία Γαλόκτιστη και να δουν από κοντά την εκκλησία με την τόσο αλλιώτικη ιστορία.

Ντόρα Χριστοδούλου

Πηγή: philenews.com.